

tillträde som det romerska imperiets andre kejsare är ett sk "Machiavellian moment" i pococksk mening (Pocock 1975). När Augustus står som ensam politisk arvtagare till Caesar finns det ingen funktionsduglig institutionell struktur, som han kan placera sig i. Republikens institutionella struktur är intakt, om än enbart till formerna, samtidigt som all makt utgår från Augustus som person. Augustus bibehåller republikens politiska språk, men utvecklar och uppfinner efterhand, och för det mesta ad hoc, en rad nya institutioner (i vid mening) som gör det möjligt för honom att befästa och förankra sitt envælde. Intressant nog visar Brännstedt att Livia är en aktiv och delvis oberoende deltagare i denna institutionella skapelseprocess. Roms långsamma transformation från republik till imperium är något vi statsvetare inte studerat tillräckligt, men Brännstedts avhandling är en värdefull ingång till ämnet.

Så nog finns det goda skäl för oss statsvetare att ibland läsa arkeologi och antikens historia. Att just den här avhandlingen dessutom har ett osedvanligt vackert omslag gör inte saken sämre.

LITTERATURFÖRTECKNING

Pocock, J. G. A., 1975. *The Machiavellian Moment: Florentine Political Thought and the Atlantic Republican Tradition*. Princeton: Princeton University Press.

Martin Hall är docent vid Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.

E-post: martin.hall@svet.lu.se

Fine, Sarah & Ypi, Lea (red.), 2016. *Migration in Political Theory: The Ethics of Movement and Membership*. Oxford: Oxford University Press.

Anmälan av Björn Östbring

Ett etablerat sätt att diskutera migrationsfrågor är att ställa nationalstatliga och medborgerliga föreställningar om gemenskap mot kosmopolitiska föreställningar. Så gjorde exempelvis redan Henry Sidgwick i *Elements of Politics*, där han beskrev det som en strid mellan två olika "ideals of political organisation" (Sidgwick 1897: 308). Sidgwick anses vara den första som systematiskt avhandlade denna typ av frågor inom politisk filosofi. På sätt och vis kan man säga att det finns ett tomrum både före och efter Sidgwick. Få av de klassiska politiska verken behandlar frågor kring migration och inträde i en politisk gemenskap – snarare diskuterar de rättvisa, egendom, frihet och styrelseprinciper för sammanslutningar och befolkningar vars gränser och identiteter antas vara givna. Denna frånvaro av frågor kring migration och gemenskapens exkludering fortsatte i hög grad även efter Sidgwick. Som bekant utgår Rawls i *A Theory of Justice* från ett antagande om ett stängt och välordnat samhälle, och han är inte ensam om att på ett eller annat sätt ta nationalstaten för given.¹ Frågan om migration och gemenskapens gränser kan således betraktas som relativt "nytt" inom politisk teori, eftersom den ända fram till 1970-talet överskuggades av frågor om hur en existerande gemenskap bör organiseras och kring det rätta förhållandet mellan individ och kollektiv makt (Bader 2005: 331).

En viktig bok inom det framväxande akademiska fältet "migrationens politiska teori" utgjordes av antologin *Free Movement*, med Brian Barry och Robert Goodin som redaktörer (Barry och Goodin 1992). Där behandlades

1 Se exempelvis (Canovan 1998), för en diskussion om hur politiska teoretiker ofta tar för givet den typ av politiskt välorganiserat massamhälle som de västerländska nationalstaterna utgör.

frågan om fri rörlighet av pengar och människor utifrån olika tanketraditioner: liberal egalitarianism, libertarianism, marxism, naturrätt respektive realism. Många mening-utbyten i boken är fortfarande referenspunkter i den politisk-teoretiska diskussionen. Med detta i åtanke framstår den nya antologin *Migration in Political Theory* som ett intressant tillskott. Kommer denna volym bli en lika viktig bok? Boken, som har Sarah Fine och Lea Ypi som redaktörer, rymmer texter av flera framstående namn i fältet: David Miller, Anna Stilz, Joseph Carens, Christopher Wellman, Arash Abizadeh, Chandran Kukathas och David Owen.

I den första av bokens tre delar diskuteras frågan om migration som mänsklig rättighet. Är fri rörlighet en mänsklig rättighet? Och i så fall, på vilka grunder? Två välbekanta argument präglar diskussionerna. Det ena är ett argument som brukar förknippas med Joseph Carens, nämligen att de liberala principer som förfäktas *inom* stater måste leda till att de också bör upprätthållas internationellt. Mer konkret: om fri rörlighet är en giltig princip och värde inom ett land så är det en princip vars rättfärdigande borde ha samma kraft och implikationer i frågan om rörlighet mellan länder. Det andra argumentet handlar om en asymmetri: att det i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter existerar en rätt att lämna en stat, men ingen motsvarande skyldighet för stater att släppa in. För att rätten att lämna ska vara verkkningsfull, menar många teoretiker, så måste den också åtföljas av en rätt att inträda i en annan stat.

Det första argumentet – ”the cantilever argument” – har framförallt förfäktats av Joseph Carens. Enligt Carens så borde reflektioner över de liberala principer vi upprätthåller och hyllar inom stater också leda till ett utvidgande av dess tillämpande till relationen mellan stater (Carens 2013: 237). Carens

konstaterar att det framstår som inkonsekvent att utmåla inre rörlighet som en självklarhet och samtidigt betrakta staters rätt att begränsa rörlighet mellan sig som precis lika självklar. En poäng med denna argumentstyp är enligt Carens att man inte befattar sig med frågan om vad som grundar den mänskliga rättigheten till inre rörlighet i första läget: ”I just claim that whatever the rationale is, the same rationale will apply to movement across border” (Carens 2013: 238-9).

Kritiker menar att detta är att göra det lite för enkelt för sig. Exempelvis om rätten till inre rörlighet motiveras, så som den ofta görs, genom att den hävdas vara nödvändig för uppfyllandet av basala mänskliga intressen som vi har som samhällsvarelser: att finna försörjning, en partner, en bostad, att utöva religion med likasinnade, att samarbeta politiskt med andra människor, med mera. För detta leder till frågan om hur stor *räckvidd* rätten till rörlighet måste ha för att dessa basala intressen ska kunna sägas vara realiserbara. Kieran Oberman, är likt Carens, en ”maximalist” i denna fråga: stängda gränser mellan stater omöjliggör vissa alternativ och möjligheter i avgörande livsval och innebär således att basala mänskliga intressen är påverkade av restriktionen (s 38-44). David Miller å sin sida menar att det faktum att vissa specifika önskningar och möjligheter begränsas inte är tillräckligt: rättigheten bygger på en idé om vissa generella intressen, inte specifika preferenser för hur de ska tillgodos (s 19-22).² Själva det faktum att dessa olika positioner är möjliga i förhållande till basala intressen utgör ett problem för själva cantilever-logiken.

En annan strategi för att desarmera cantilever-argumentet är för Miller att påpeka att den inre rörligheten faktiskt *är* begränsad på många olika sätt: äganderätten, naturskydd, trafikregler, allmänna ordningsföreskrifter, och dylikt (s 23-24).³ Detta avgör naturligtvis

2 Se även (Miller 2005) och (Miller 2016: 50-52).

3 Se även (Miller 2016: 53-54) och (Barry 1992: 284).

inte frågan huruvida begränsad rörlighet mellan stater är rättfärdigat eller ej, men det innebär att vi befinner oss på en skala där olika typer av begränsningar anses eller inte anses berättigade, snarare än en glasklar skillnad mellan principer för intern respektive internationell rörlighet. Det kan tilläggas att för de som i utgångsläget är benägna att motivera staters självbestämmande just utifrån idéer om kollektivt ägande och självbestämmande, så kommer analogin mellan intern och internationell rörlighet te sig helt annorlunda. Det framstår snarast som fullt koherent att individuell äganderätt begränsar den interna rörligheten, och den kollektiva äganderätten begränsar rörligheten mellan stater.⁴

Det andra huvudsakliga argumentet kring migration som mänsklig rättighet gäller den rättsliga asymmetrin mellan utträde och inträde. Deklarationen om mänskliga rättigheter innehåller rätten att lämna sitt land, men fastslår inte dess korrelat: att det finns en rätt att immigrera till en stat. Detta är rimligen en inkonsistens: rätten till utträde kan inte vara värt något om det inte finns något land som tar emot personen.⁵

Frågor om rätten till utträde och eventuell asymmetri behandlas i kapiteln av Anna Stilz och Christopher Wellman. Stilz tränger ner på djupet i olika tolkningar av rätten till utträde och nyanserar bilden av denna "självklara" rättighet. I praktiken finns det många frågor där gränsen mellan positiv och negativ rättighet tycks suddig. Ska alla regler som i någon mån medför kostnader för ett utträde räknas som en inskränkning? Om inte, hur dras gränsen? Och vad menas för övrigt med utträde? Här skiljer Stilz mellan (1) resa utomlands, (2) flytta utomlands och (3) att avsäga sitt medborgarskap och dess skyldigheter. Hennes argumentation landar i att det finns rättfärdiga grunder för en policy som medför kostnader för personer som vill avsäga

sig skyldigheter gentemot sina medborgare. Stilz sätt att komma fram och motivera denna ståndpunkt är belysande och klagörande oavsett om man håller med eller inte.

Christopher Wellman adresserar mer direkt frågan om en asymmetri. Likt tidigare artiklar (exempelvis Wellman 2008) försvarar Wellman staters rätt att begränsa inträde. Både statens rätt att exkludera och individens rätt att lämna rättfärdigar Wellman utifrån människans rätt till associationsfrihet. Från individuell associationsfrihet – rätten att välja sitt sällskap, vare sig det gäller äktenskap, vänskap eller föreningsliv – överför Wellman till stater så som representanter för ett självbestämmande kollektiv. Detta kollektiv har också rätten att välja sitt sällskap, och det finns enligt Wellman inga goda skäl till att detta självbestämmande bara gäller i relation till andra stater och internationella organisationer, utan måste utsträckas även till medborgare i andra stater. Ett tankeexperiment som Wellman diskuterar är ett scenario där vi i Sverige hade fått för oss att vilja återupprätta unionen med Norge (s 82-84). Det skulle vara svårt att förneka att Norge skulle ha rätt att motsätta sig alla försök till ensidig annektering från svensk sida. Men det är då konstigt, menar Wellman, att förneka att Norge inte samtidigt har rätten att neka samröre och inträde i relation till varje enskild svensk. Precis som en individ är fri att ha samröre, eller att avstå, så är detta också en kollektiv rättighet, som motsvaras av staters rätt att neka inträde och medlemskap. Wellmans text handlar om att försvara och utarbeta implikationerna av denna analogi mellan individers associationsfrihet och staters självbestämmande.

Den första delen av boken är tveklöst den bästa och mest sammanvävda i volymen, och den här recensionen nöjer sig med att redogöra för dessa texter. Likt *Free Movement*

4 Carens bemöter både dessa argument i (Carens 2013, kap. 11).

5 Se exempelvis (Cole 2000: kap. 3) för en utförlig argumentation av detta slag. Exempel på författare som anser att det är en uppenbar inkonsekvens inkluderar bland annat (Sassen 1998: 56)

uppnås i del ett något annat än vad helt separata tidskriftsartiklar gör. De övriga delarna spretar dock betänkligt: del två har den föga förpliktigande rubriken "Migration, Equality, and Justice", och del tre heter kort och gott "Migration and Membership", vilket inte innebär någon som helst precisering i relation till volymens övergripande tematik. Därmed inte sagt att bidragen är ointressanta eller av bristande kvalitet. Tvärtom finns goda chanser att vissa av bidragen kommer bli vedertagna referenspunkter i sitt sammanhang. Men som volym betraktat uppnår inte boken sin potential. Undertecknad hade önskat sig, möjligen lite naivt, en bok där dessa de främsta tänkarna på området gavs i uppdrag att utforska några olika tematiska men väl definierade frågor, och därigenom i dialog lyckats förmedla olika perspektiv och deras respektive styrkor och svagheter. Det har hänt mycket sedan volymen *Free Movement*, och det skulle vara givande med en bok som på ett sammanhållet sätt förmedlar de viktigaste skiljelinjerna i debatten.

Björn Östbring är doktorand vid Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
E-post: bjorn.ostbring@svet.lu.se

REFERENSER

- Bader, Veit, 2005. "The Ethics of Immigration", *Constellations* 12 (3), s 331–61.
- Barry, Brian, 1992. "The Quest for Consistency: a Sceptical View", i Barry, Brian & Goodin, Robert E. (red.), *Free Movement*. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Barry, Brian, och Robert E. Goodin (red.), 1992. *Free Movement*. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Canovan, Margaret, 1998. *Nationhood and Political Theory*. Edward Elgar Publishing.
- Carens, Joseph, 2013. *The Ethics of Immigration*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Cole, Phillip, 2000. *Philosophies of Exclusion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Miller, David, 2005. "Immigration: the Case for Limits", i Wellman, Christopher Heath & Cohen, Andrew I. (red.), *Contemporary Debates in Applied Ethics*. John Wiley & Sons.
- Miller, David, 2016. *Strangers in Our Midst*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Sassen, Saskia, 1998. "The *De Facto* Transnationalizing of Immigration Policy", i Joppke, Christian (red.), *Challenge to the Nation-State*. Oxford: Oxford University Press.
- Sidgwick, Henry, 1897. *The Elements of Politics*. New York: Macmillan & Co.
- Wellman, Christopher Heath. 2008. "Immigration and Freedom of Association", *Ethics* 119 (1): s 109–41.